

УДК 94(477.85):94(478)]"1573"

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2022.03.615>

ХОТИНСЬКА ВОЛОСТЬ НА ТЛІ БОРОТЬБИ ЗА МОЛДАВСЬКИЙ ПРЕСТОЛ У 1572 РОЦІ

Олексій БАЛУХ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8091-8118>

кандидат історичних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

кафедра історії України,

вул. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна,

e-mail: a.balukh@chnu.edu.ua

У зв'язку з проголошенням незалежності України великого значення і актуальності набувають дослідження історичного минулого різних частин українських земель, зокрема й Хотинщини. З'ясування та висвітлення змісту і характеру воєнно-політичних відносин у цих землях становить у наш час важливий науково-теоретичний і практичний інтерес. Отож у статті аналізуються воєнно-політичні події у Молдавській державі, молдавсько-польські та молдавсько-турецькі відносини в контексті історії Хотинщини.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу воєнно-політичного розвитку хотинських земель у складі Молдавської держави під час боротьби за господарський престол на початку 70-х років XVI ст. (хронологічні межі дослідження). Методологічну основу роботи становлять принципи історизму та об'єктивності, які передбачають розгляд фактів у їхньому часовому та просторовому взаємозв'язку. Використані також описовий, проблемно-хронологічний та порівняльно-історичний методи. Структура роботи відповідає поставленій меті та виконанню основних завдань дослідження.

Висновки дослідження ґрунтуються на тезі про особливе стратегічне значення території Хотинщини для Молдавії, Польщі та Порти, а володіння фортецею у Хотині забезпечувало перевагу будь-якої із сторін.

Ключові слова: Хотинська волость, Молдавія, воєнно-політичні відносини, Польща, Османська імперія, Іоанн III Лютий.

Oleksii BALUKH

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8091-8118>

PhD in History, Assistant Professor,

Department of History of Ukraine,

Faculty of History, Political Science

and International Relations,

Chernivtsi Y. Fed'kovych National University,

2, Kotsyubynsky Str., Chernivtsi, 58012, Ukraine,

e-mail: a.balukh@chnu.edu.ua

KHOTYN VOLOST DURING THE STRUGGLE FOR THE MOLDAVIAN THRONE IN 1572

The article analyzes the military and political situation in the North Moldavian lands (Khotyn volost) in the early 70's of the XVIth century during the intensification of Ottoman expansion in Central and Eastern Europe. Bogdan IV was a proprietor of Moldavia from 1568 to 1572. He succeeded to the throne as son of the previous ruler, Alexandru Lăpușneanu.

The close political cooperation between Poland and Bogdan led to his dethronement by Sultan Selim II and the strain of Poland-Turkey relations. In the army of M. Meletsky were the Cossacks, which in 1572 helped the hospodar Bogdan IV to restore power over the state, which was captured by John III the Terrible. While still on the throne, Bohdan IV allowed the Poles to deploy his garrison and artillery in Khotyn, led by M. Dobrosolovsky.

The Khotyn Fortress was located on the shores of the Dniester River. After crossing the Dniester, M. Meletsky and his army passed through Bukovyna and arrived at the Prut River, from where he sent the chorunzhyy Bilavsky and Bogdan's servants to Khotyn for cannons. However, M. Meletsky and Bohdan IV failed to break through to Iași (Jassy), which was the capital of Moldavia, and were forced to retreat to Khotyn, fighting off Turkish-Tatar and Moldavian troops.

The Polish-Cossack army encamped under the fortress, and the commanders were located in the castle.

The Turks tried to capture the camp, but the Poles and Cossacks managed to repel their attack. In the end, the Poles agreed with the Turks on a truce and the withdrawal of troops.

The crossing of Polish-Cossack troops across the Dniester was delayed for five days. Later, the master John III the Terrible with the help of the Turks tried to capture Khotyn Castle, but Polish troops stubbornly defended themselves for several months. In the end, John III agreed with the Polish government to take the oath of allegiance, which he did. Only after that the Polish troops leave the Khotyn Fortress.

Keywords: Khotyn volost, Moldavia, military-political relations, Poland, Ottoman Empire, John III the Terrible.

Вступ. Проголошення незалежності України обумовлює актуальність досліджень історичного минулого різних частин українських земель, зокрема й Хотинської волості Молдавської держави. Стратегічне значення цих територій, у тому числі Хотинської фортеці, для історії Європи і України посилює науково-теоретичний і практичний інтерес до цієї проблеми.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу воєнно-політичного розвитку буковинських земель у складі Молдавської держави під час боротьби за господарський престол на початку 70-х років XVI ст.

Серед пріоритетних завдань дослідження вирізняються такі:

- висвітлення державотворчої діяльності молдавських господарів у контексті історії Хотинщини;
- аналіз становища Хотинської волості під час вправи Миколая Мелецького на Молдавію;
- характер воєнно-політичних відносин Молдавії з Польщею і Портою на тлі боротьби за молдавський престол.

Аналіз досліджень. Цей період історії Хотинщини є маловивчений. Крім статей або окремих розділів колективних монографій загального характеру з історії України, Молдавії, Туреччини, Польщі, Румунії, спеціальної праці, яка б комплексно охоплювала усі аспекти досліджуваної проблеми, практично немає. Окремі її питання розглядали: О. Масан, О. Огуй, Л. Семьонова, В. Статі, М. Плевчинський, Х. Бечек, Б. Шуткевич та ін.

Основна частина. Початок 70-х років XVI ст. виявився досить несприятливим для Молдавської держави, бо на її територію постійно вдиралися польські й українські магнати, а пізніше і козаки, а також турки і татари.

З одного боку Молдавія намагалася звільнитися з-під влади Османської імперії, а з іншого — підтримувала Річ Посполиту, яка поширювала свій вплив на Південно-Східну та Східну Європу. Однак польська влада не враховувала молдавських інтересів. Тому, щоб реалізувати свою основну мету, господарі Молдавії починають звертатися за допомогою до інших, потужних у мілітарному значенні політичних спільнот цього регіону, а саме українських козаків, які продемонстрували усій Європі здатність вести довготривалі та широкомасштабні воєнні акції,

маючи великий внутрішній ресурсний та військовий потенціал [1, с. 82; 2, с. 81].

Цей період в молдавській історії румунський історик Ніколае Йорга назвав «епохою козацьких війн в Молдавії (1572—1591)» [3, с. 179], а український дослідник Сергій Леп'явко вважав, що «воєнні дії в ці роки значно перевищували за розмірами всі попередні виправи козацтва, навіть часів Московської війни Стефана Баторія» [4, с. 130].

Територіальне розміщення Молдавії між двома потужними державами (Річ Посполита та Османська імперія) змушували молдавських господарів маневрувати між ними, щоб зберегти хоч якусь автономію. Але перевага однієї із сторін не могла не викликати протидії з боку іншої. Це призвело до початку міжусобної війни під час господарювання Богдана IV (1568—1572 рр.), сина экс-господаря Александру IV Лепушняну (1564—1568), у результаті якої новим господарем став Іоан III Лютий (1572—1574), більш відомий як Івоня. Б.П. Хиждеу та Н. Йорга назвали його «Лютим», стверджуючи, що він був «страшний» і «грізний» для молдавських ворогів, а К. Джуреску називав його «Хоробрим» [5, с. 143].

Ареною бойових дій ворогуючих сторін, в основному, стають землі Хотинщини, зокрема Хотинська фортеця. У зв'язку з цим Чернівецька волость і місто Чернівці завдяки транзитній торгівлі отримали сприятливіші умови для розвитку [6, с. 34—35].

Щоб утримати владу в Молдавії, Богдан IV почав співпрацювати з османами і долучався до їхніх антипольських кампаній. Проте це не принесло дивідендів господарю і він змінює свій зовнішньополітичний вектор, починаючи орієнтуватися на Польщу. Зокрема, у 1569 р. було укладено оборонний союз проти Порту із королем Сигізмундом II Августом (1548—1572), згідно з яким Польща зобов'язувалася надавати військову підтримку у разі потреби [7, с. 18; 8, с. 43], а в Хотинській фортеці розташувався загін польських жовнірів, очолюваних комендантом Марціном Добросоловським [9, с. 81]. Більше того, намагаючись знайти підтримку та прагнучи поріднитися зі знатними польськими родами, він одружив своїх сестер із поляками, та й сам планував узяти шлюб із донькою польського магната Яна Тарло [7, с. 18—19].

З цього приводу польський хроніст Марцін Бельський відзначав, що Богдан IV «любив поляків біль-

ше, ніж молдаван, і утримував їх при дворі, молдаван же ненавидів і попросту гидував ними» [10, с. 1211]. Все це викликало невдоволення тієї частини молдавських бояр, яка орієнтувалася на союз з Портою.

А поява у Яссах значної кількості поляків призвела до відкритого виступу бояр проти господаря у лютому 1572 р. та відповідної реакцію з боку Селіма II (1566—1574) [8, с. 43]: «Султан, бачачи, що коїть Богдан, послав на Молдавське господарство, на місце Богдана, Івоню. Останній, маючи при собі двадцять тисяч турків, приїхав до Молдавії» [11, с. 185]. Окрім того, Порта, потребуючи значних коштів на відбудову флоту, який зазнав поразки 7 жовтня 1571 р. біля Лепанто [2, с. 81; 12, с. 147], очевидно, ціною великого підкупу (220 тис. золотих) погодилася на призначення Івоні новим господарем Молдавії [8, с. 43—44]. Таким чином останній за допомогою численних турецьких військ без опору зайняв Ясси, яке було господарською столицею [13, с. 420].

На початку лютого 1572 р. Богдан IV покинув Ясси і втік до Речі Посполитої разом зі своїми прихильниками та звернувся до польського короля з проханням про допомогу. Але Сигізмунд II Август напередодні отримав листа від Селіма II, у якому висловлювалося занепокоєння через скупчення військ на польсько-молдовському кордоні, яке султан пов'язував із планами Богдана одружитися, вимагаючи не втручатися у молдавські справи. Не бажаючи випускати Молдавію зі сфери свого впливу, польський король запропонував Богдану IV заручитися підтримкою магнатів, щоб подальше вторгнення поляків до Молдавії виглядало в очах турків приватною авантюрою свавільної шляхти [12, с. 146—147; 14, с. 280—281].

Отже, Сигізмунд II намагався відновити на молдавському престолі свого союзника. З цією метою 20 лютого він відправив у Стамбул посольство, очолюване Андрієм Тарановським, який мав переконати Селіма II повернути Богдану владу [12, с. 146]. Він також надав польським «добровольцям» неофіційний дозвіл на виправу до Молдавії [9, с. 81]. «Проти нього (Івоні. — О. Б.) виступив Богдан з тим невеликим військом, котре мав від своїх приятелів з Польщі. Старшим війська призначений Миколай Мелецький, при якому був руський воєводич Миколай Сенявський» [11, с. 185]. Йшлося про на-

дання військової підтримки Богдану IV з боку подільського воєводи М. Мелецького та стрийського старости М. Сенявського [15, с. 116], які були опікунами нареченої Богдана. Отже, як його родичі, вони могли підтримати експедицію як родинну авантюру [12, с. 147]. Польський дослідник Даріуш Мілевський відзначав відсутність бойового досвіду у М. Мелецького, тому до експедиції залучили М. Сенявського [16, с. 37—38].

У ній мали взяти участь близько 2 тис. поляків, з яких 600 воїнів кварцяного війська надіслано великим польним гетьманом Єжи Язловецьким. Решту хоругв надали магнати Руського воєводства. Зібрані на Поділлі сили перейшли Дністер і гірськими схилами Покуття проникли у молдавську Буковину [14, с. 281]. На думку О. Масана, поляки переправилися через р. Дністер поблизу Мосорівки [9, с. 81] (нині с. Мосорівка Заставнівського району Чернівецької області). Про перебування поляків на території Буковини згадують автори «Хроніки Литовської і Жемайтської» та М. Бельський: саме М. Мелецький «перейшов через Буковину и прийшов до річки Прут» [10, с. 1212; 17, с. 115]. Тут термін «Буковина» згадується чи не вперше, як назва лісового масиву, що вкривав Хотинську височину [18, с. 88].

Опинившись на буковинських землях, польські війська «зразу почали силою забирати провіант, чинити людям кривди. Коли Мелецький довідався про це, тут же реорганізував військо, 700 душ мотлоху повернув додому» [11, с. 185—186], залишивши всього 1300 воїнів, «небагато люду, але доброго» [17, с. 115]. Серед них був і невеликий козацький загін, який згадується як рота «Темрука петигорца з 30-ю козаков» [17, с. 115].

Вище р. Прут М. Мелецький направив капітана Роха Білавського (Пілавського) з людьми ексгосподаря Богдана IV, щоб привезти гармати з Хотина, оскільки під час можливої облоги столиці Молдавії необхідна була артилерія. Хотин перебув тоді під контролем останнього, а його залозу очолював Марцін Добросоловський, який відмовився здати Хотинський замок Іоану III Лютому. Не чекаючи повернення Білавського з гарматами, вони рушили далі по лівому березі Пруту в бік Ясс і здійснили кілька переможних сутичок з відступаючими військами Іоана III Лютого [14, с. 281]. Втрат се-

ред особового складу поляків майже не було. Хроніст М. Бельський писав, що «з наших жоден не загинув, тільки козак з роти Темрюка, який мав твердоустого коня, погнався далеко за турками, а турок шаблею порубав його» [10, с. 1212].

Просуваючись лівим берегом р. Прут у напрямку столиці Молдавії, польські війська «прийшли до Степановиць» [11, с. 186] (нині місто Штефенешти у Ботошанському повіті Румунії). Близько 25 березня польська розвідка повідомила про перебування на правому березі р. Прут кількох тисяч молдавської кінноти під командуванням дворника Думброви і численних турецьких військ [14, с. 281]. Усвідомлюючи чисельну перевагу ворога, М. Мелецький вирішив відмовитися від походу на Ясси. Враховуючи силу молдавсько-турецьких військ, він віддав перевагу відступу, ніж безрозсудно віддати себе в руки ворога, маючи намір повернутися до Хотина для поповнення провіантом і військовою силою [13, с. 423]. Його загоны відступали до Хотина, рухаючись, очевидно, західною частиною нинішнього Кельменецького району [9, с. 81], відбиваючи постійні атаки молдавсько-турецьких військ [13, с. 423].

Під постійним вогнем турків М. Мелецький під прикриттям кінноти для оборони сформував з возів рухомий табір. З коліс зняли ланцюги, запрягли коней, пристосовавши таким чином укріплений табір до похідного строю. Він мав форму прямокутника з двома готовими до відкриття воротами — передніми і задніми. Коли поляки під прикриттям рухомого складу рушили до Хотинського замку, М. Мелецький наказав М. Козельському здійснити атаку на ворожий табір, де захопили кілька гармат і прапор [14, с. 282].

Відступ польського війська пролягав майже непрохідною дорогою, тобто лівим берегом Пруту, через звивисті яри та лісисті круті пагорби [12, с. 150]. Після десяти днів відступу, подолавши близько 120 км, поляки опинилися в околицях Липкан (нині одноіменне місто на півночі Молдови, на березі річки Прут). Звідси їх відділяло лише 30 км до Хотина. З 10 по 12 квітня поляки продовжили відступ у напрямку Хотина, досягнувши сіл Лівинці та Каплівка (нині однойменні села Дністровського району Чернівецької області), вдало відбиваючи наскоки молдавсько-турецьких військ та проводячи разючі контратаки [14, с. 283].

Польські війська рухалися до Дністра, а за ними у слід йшли турки. Ефективний артилерійський та рушничний вогонь дозволив полякам уникнути битви у заболоченій місцевості та успішно дійти до Хотина [12, с. 150]. До речі, найбільшою влучністю відзначилася козацька рота Темрюка П'ятигорця [10, с. 1216]. Отже, у ніч з 12 на 13 квітня польсько-козацькі військові загоны підійшли і стали табором поблизу Хотинського замку [9, с. 81—82], а в його середині розмістилася військова старшина: «а найголовніші стали в замку з Богданом» [11, с. 191].

Отaborившись у Хотині, поляки подумали, що вони у безпеці. Але значне турецько-татарське військо вранці 13 квітня розпочало атаку. У польському таборі панували здивування та розгубленість. Ситуацію врятувала козацька хоругва Темрюка, відбиваючи ворожі атаки, поки М. Мелецький не підготував оборону і вишикував військо у бойовому порядку [14, с. 284]. Це дозволило полякам і козакам відбити наступ та перейти у контратаку, відтиснувши ворога до лісового масиву, який у XVI ст. підступав до самого Хотина, та отримавши перемогу [18, с. 88].

Між М. Мелецьким та Богданом IV, який хотів керувати військом, відбулася суперечка. Воєвода закликав екс-господаря не втручатися у військові справи, а обмежитися безпечним перебуванням у таборі [14, с. 284].

З Хотина через Дністер тоді була лише одна переправа до польських земель, але моста на річці не було. Проте можна було переправитися поромом [14, с. 286]. Водночас на Дністрі розпочалася повінь і під напором ворожого війська форсування річки стало неможливим [9, с. 82]. Зваживши всі за і проти, М. Мелецький вирішив дочекатися прибуття військової допомоги від великого польного гетьмана Є. Язловецького [7, с. 21].

Крім того, польсько-козацьке військо відчувало гостру нестачу продовольства і фуражу, що ускладнювало їхнє становище [9, с. 82]. Б.П. Хашдеу писав, що поляки «не могли зачинитися у фортеці (Хотинській. — О. Б.): їх коні повмирали б з голоду, а діставати провіант вони не могли, тому що передові загоны Думбрави підстерігали їх повсюду» [19, с. 21—22]. Отже, про тривале перебування у Хотинському замку через брак провіанту не йшлося.

З огляду на це, від імені Богдана до господаря Іоана III Лютого направили парламентаря М. Ме-

лецького — шляхтича Радецького, який «просячи його (Іоана III. — О. Б.), щоб він у нього (Богдана IV. — О. Б.) не забирав його власний престол», проте господар не захотів слухати Радецького, взяв його у полон і відправив до Стамбула [11, с. 191; 13, с. 428].

Усвідомлюючи безвихідне становище, М. Мелецький почав готувати відведення польсько-козацьких загонів. Більше того, перспектива повернути владу в Молдавії экс-господарю Богдану IV виглядала все менше реальною через збільшення кількості турецьких військ поблизу Хотина [12, с. 153].

Врятував ситуацію військовий загін великого коронного гетьмана Є. Язловецького, який швидко прибув на допомогу М. Мелецькому. Він складався із 800 вершників та п'яти легких гармат [3, с. 181; 14, с. 287]. Гетьман 15 квітня став табором на лівому березі Дністра навпроти Хотина [9, с. 82]. Сам же М. Мелецький відмовляв Є. Язловецького від переправи через Дністер, оскільки вважав, що загін у складі 800 осіб не в змозі був схилити шальки терезів на польський бік [10, с. 1217; 12, с. 153].

Є. Язловецький одразу відправив свого посланця до командувача турецько-татарськими військами, розпочавши із ним переговори. Він наголошував на тому, що поляки, які брали участь у виправі М. Мелецького, діяли без відома його і короля, не знаючи про підтримку султаном саме Іоана III. При цьому М. Мелецький не думав піднімати зброю на людей султана, а воював із молдаванами, які напали на господаря Богдана. Білгородський санджакбей вирішив задовольнитися цим поясненням і не спокушати долю у подальших боях, наказавши туркам і молдаванам відійти від берегів Дністра [7, с. 21; 14, с. 287]. Такий поворот подій фактично означав визнання Польщею Іоана III Лютого господарем Молдавії.

Відхід молдавсько-турецько-татарського війська від Дністра дав можливість польсько-козацьким загонам почати переправу. Вони форсували розбурхану річку протягом п'яти днів, втративши при цьому чимало коней [9, с. 82; 14, с. 287; 18, с. 88]. Наприкінці переправи молдавани спробували атакувати рештки польських військ, але були відкинуті вогнем піхоти та гармат із Хотинського замку. Війська Іоана III Лютого «хотіли завдати решті нашим (полякам. — О. Б.) шкоди під час переправи, але піхота, що була при гарматах в ар'єргарді, відганяла

їх пострілами» [11, с. 191]. Врешті-решт їм вдалося переправитися через Дністер.

У той же день, 15 квітня, Богдан IV доручив М. Добросоловському «зачинитися» у Хотинському замку «перед неприятелем» та обороняти його впродовж «чверті року» [20, с. 76], тобто трьох місяців. «Його (Хотинський замок. — О. Б.) кілька тижнів штурмував Івоня, однак нічого не міг йому вчинити, ще й із замку кілька разів робили вилазки» [11, с. 192]. Таким чином, у Хотинській фортеці знаходилася залога поляків, яка налічувала 70 вояків, що змогла успішно обороняти її впродовж кількох місяців [3, с. 181].

Новий господар Молдавії Іоан III Лютий, після кількох невдалих спроб захопити замок у Хотині, вдався до дипломатичних методів, пішовши на переговори з Річчю Посполитою та обіцяючи скласти присягу польському королю взамін на повернення Хотина [9, с. 83]. Вони завершилися прийняттям присяги господаря та його боярами уже після смерті короля Сигізмунда II Августа (7 липня 1572 р.) [21, с. 123], однак цей факт приховали від молдавської делегації. Внаслідок цих подій Хотинську фортецю повернули Молдавії [16, с. 46], а экс-господар Богдан Лепушняну врятувався втечею до Польщі [22, с. 147]. Врешті-решт він, важко страждаючи хворобою очей, відмовився продовжувати боротьбу за престол і знайшов притулок «в Московії», де і помер у віці лише 22—23 роки [23, с. 102—103; 24, с. 169], а на молдавському престолі закріпився ставленник Османської імперії Іоан III Лютий, подолавши опозицію та повернувши втрачені землі.

Незважаючи на складання присяги, молдавський господар почав претендувати на територію Покуття, спустошивши її після того, як довідався про смерть короля Сигізмунда II Августа [3, с. 181; 8, с. 44]. Разом із молдавськими військами напад на польські землі здійснили і турецькі підрозділи, які перебували на буковинських землях не лише навесні, але й влітку 1572 р. [9, с. 83].

У серпні 1572 р. на сейм до Речі Посполитої направили молдавське посольство із вимогою «повернення» Покуття [9, с. 83]. Однак на початку 1573 р. до Варшави від імені господаря прибули молдавські послы, які відмовилися від претензій на Покутські землі та підтримали рішення «про збереження прияз-

ні та вічного миру між Молдавією та Польщею» [11, с. 194]. Очевидно, що такі дії Іоана III були спровоковані інтригами господаря Валахії Олександру II та його брата Петра, який претендував на молдавський престол, а псувати відносини з Польщею в цій ситуації він не бажав.

Висновки. Воєнно-політичне становище Хотинської волості у складі Молдавії під час боротьби за господарський престол на початку 70-х років XVI ст. характеризувалося втручанням поляків у внутрішньомолдавські справи, особливо у боротьбу, пов'язану із заміщенням посади господаря. Цей титул перетворився на посаду, яку отримували або за допомогою зброї, або за гроші. В цій боротьбі помітну роль починають відігравати українські козаки, які були найманцями у війську польських магнатів або Речі Посполитої. Водночас зростає стратегічне значення Хотинської фортеці, володіння якою забезпечувало перевагу над неприятелем. Вона перетворюється в останній бастион для молдавських господарів і передову боротьби Польщі за панування над Молдавією. Тому становище Хотинської волості було досить складним і напруженим, оскільки її землі зазнали нападу численних військ, які завдали чимало спустошень.

1. Боднарюк Б. Українське козацтво: проблема загальних витоків і ролі в антиосманських війнах наприкінці XVI ст. *Зелена Буковина*. Чернівці: Зелена Буковина, 2005. № 1—2. С. 78—91.
2. Боднарюк Б., Федорук А. Участь козаків у антиосманських війнах дунайських князівств (остання третина XVI — початок XVII ст.). *Хотинська війна. Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 380-річчю Хотинської війни*. Чернівці: Прут, 2001. С. 81—92.
3. Iorga N. *Istoria armatei române*. București: Editura Militară, 1970. 408 p.
4. Леп'явко С. *Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні*. Чернівці: Сіверянська думка, 1996. 287 с.
5. Стати В. *История Молдовы*. Кишинев: Ф.Е.Р. Tipografia Centrală, 2002. 480 с.
6. Масан О. Чернівці вдругій половині XIV—XVIII ст. (до 1775 р.). Чернівці: *Історія і сучасність (Ювілейне видання до 600-річчя першої писемної згадки про місто)*. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. С. 23—75.
7. Szutkiewicz B. Polska a Mołdawia w latach 1551—1572. *Białostockie Teki Historyczne*. 2009. T. 7. S. 11—24.
8. Огуй О. *Історія обігу грошових одиниць та найменувань на Буковині. Молдавський період*. Частина 2: 1475—1585. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 304 с.
9. Масан О. Буковина як об'єкт міжнародних відносин з давніх часів до 1774 р. *Буковина в контексті європейських міжнародних відносин (з давніх часів до середини XX ст.)*. Чернівці: Рута, 2005. С. 9—168.
10. Bielski M. *Kronika polska Marcina Bielskiego*. Sanok: Pollak Karol, 1856. T. 2. S. 701—1222.
11. Гваньїні О. *Хроніка Європейської Сарматії*. 2-е вид. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2009. 1006 с.
12. Beczek H. *Polskie działania dla przywrócenia tronu hospodarskiego Bogdanowi Lăpușeanu. Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Vol. IV. № 3. Chișinău: Tipografia UST, 2021. P. 144—159.
13. Łasicki J. O wejściu Polaków na Wołoszczyznę z Bogdanem Hospodarem i porażce Turków pod hetmanami Mikołajem Mieleckim i Mikołajem Sieniawskim, roku 1573. *Dzieje księstw nad-dunajskich to jest: Multan i Wołoszczyzny podług uziet Cogalniceana, Vaillanta, Ubiciniego i Palauzowa*. Warszawa: Nakładem i drukiem S. Orgelbranda, 1861. T. 1. S. 418—430.
14. Plewczyński M. *Wojny i wojskowość Polska XVI wieku*. Tom II. Lata 1548—1575. Zabrze; Tarnowski Góry: Inforteditions, 2012. 424 s.
15. Сперальський З. *Молдавские авантюры*. Бэлць: б. и., 2001. 192 с.
16. Milewski D. Walka o tron mołdawski w 1572 roku. *Z dziejów wojskowości polskiej. Epoka staropolska, czasy zaborów, czasy najnowsze*. Kraków: Pijarów, 2011. S. 37—47.
17. *Полное собрание русских летописей. Т. 32: Хроники: Литовская и Жмойтская, и Быховца*. Под ред. Б.А. Рыбакова. Москва: Наука, 1975. 430 с.
18. Добржанський О., Макар Ю., Масан О. *Хотинщина: історичний нарис*. Чернівці: Молодий буковинець, 2002. 462 с.
19. Хашдеу Б. *Ион-Воевода Лютый: Повесть*. Кишинев: Литература артистикэ, 1989. 200 с.
20. *Arhiva istorică României*. Red. V. Petriceicu-Hăjdeu. București: Imprimeria statului, 1864. Anulu I. 184 p.
21. Зашкільняк Л., Кричун М. *Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів*. Львів: ЛНУ ім. Франка, 2002. 752 с.
22. Семенова Л. *Княжества Валахия и Молдавия. Конец XIV — начало XIX в. (Очерки внешнеполитической истории)*. Москва: Индрик, 2006. 400 с.
23. Ureche G. *Letopisețul Țării Moldovei (...) dela Dragoșvodă pîna la Aron-vodă*. Ureche G., Costin M., Neculce I. *Letopisețul Țării Moldovei: Cronici; Îngr. textelor, glosar și indici de T. Celac*. Chișinău: Hyperion, 1990. P. 23—118.
24. Пурич Ш. Средневековый город и горожане в молдавских летописях (на примере г. Хотина). *Средньовічна Європа: погляд з кінця XX ст. Матеріали наукової конференції*. Чернівці: Золоті литаври, 2000. С. 167—172.

REFERENCES

- Bodnariuk, B. (2005). Ukrainian Cossacks: the problem of common origins and role in anti-Ottoman wars in the late XVI century. *Green Bukovyna*. Chernivtsi: Green Bukovyna, 1—2, 78—91 [in Ukrainian].
- Bodnariuk, B., & Fedoruk, A. (2001). Participation of Cossacks in the anti-Ottoman wars of the Danube principalities (last third of the 16th — beginning of the 17th century). *Khotyn War. (Proceedings of the International Scientific Conference Dedicated to the 380th Anniversary of the Khotyn War)*. Chernivtsi [in Ukrainian].
- Iorga, N. (1970). *History of the Romanian army*. Bucharest: Editura Militara [in Romanian].
- Lepyavko, S. (1996). *Cossack wars of the end of the XVI century in Ukraine*. Chernihiv: Severyanska dumka [in Ukrainian].
- Stati, V. (2002). *History of Moldova*. Chisinau: Tipografia Centrala [in Russian].
- Masan, O., & Botushansky, V.M. (Ed.). (2009). Chernivtsi in the second half of the XIV—XVIII centuries (until 1775). In: Botushansky, V.M. *Chernivtsi: History and modernity (Anniversary edition to the 600th anniversary of the first written mention of the city)* (Pp. 23—75). Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
- Szutkiewicz, B. (2009). Poland and Moldavia in 1551—1572. *Historical Portfolios from Bialystok*, 7, 11—24 [in Polish].
- Ogui, O. (2010). History of circulation of monetary units and denominations in Bukovyna. *Moldavian period (Part 2: 1475—1585)*. Chernivtsi: Chernivtsi National University [in Ukrainian].
- Masan, O., & Botushansky, V.M. (Ed.). (2005). Bukovyna as an object of international relations from ancient times to 1774. In: Botushansky, V.M. *Bukovyna in the context of European international relations (since ancient period till middle of the 20th century)* (Pp. 9—168). Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
- Bielski, M. (1856). *Polish chronicle of Marcin Bielski* (Vol. 2, pp. 701—1222). Sanok: Pollak Karol [in Polish].
- Gwagnin, A. (2009). *Chronicle of European Sarmatia* (2 ed.). Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House [in Ukrainian].
- Beczek, H. (2021). Polish activities aimed at restoring the royal throne to Bogdan Lapusneanu. *Polish-Moldovan intercultural dialogue*, 3, 144—159 (Vol. IV) Chisinau: Tipografia UST [in Polish].
- Lasicki, J., & Rogalski, L. (Ed.). (1861). About the entry of Poles to Wallachia with Hospodar Bogdan and the defeat of the Turks under hetmans Mikolai Mielecki and Mikolai Sieniawski, in 1573. In: Rogalski, L. *The history of the Danubian principalities is: Multan and Wallachia according to the harnesses of Cogalniceana, Vaillanta, Ubiciniogo and Palauzowa* (Vol. 1, pp. 418—430). Warsaw: Published and printed by S. Orgelbrand [in Polish].
- Plewczynski, M. (2012). *Wars and Polish military in the 16th century* (Vol. II: 1548—1575). Zabrze; Tarnowskie Gory: Inforteditions [in Polish].
- Spieralski, Z. (2001). *Moldavian Brawls*. Balti: b. i. [in Russian].
- Milewski, D. (Ed.). (2011). Fight on the throne of Moldavia in 1572. *From the history of Polish military. Old Polish era, times of partitions, the most recent times* (Pp. 37—47). Krakow: Pijarow [in Polish].
- Rybakov, B.A. (Ed.). (1975). *Complete Collection of Russian Chronicles* (Vol. 32: Chronicles: Lithuanian and Zhmoitskaya, and Bykhovets). Moscow: Nauka [in Russian].
- Dobrzhansky, O., Makar, Yu., & Masan, O. (2002). *Khotyn district: historical essay*. Chernivtsi: Molodyi Bukovynets [in Ukrainian].
- Hashdeu, B. (1989). *Ion-Voevoda the Terrible: Tale*. Chisinau: Literature Artistice [in Russian].
- Petriceicu-Hajdeu, B. (Ed.). (1864). *Historical Archive of Romania* (Vol. I). Bucharest: Imprimeria statului [in Romanian].
- Zashkilnyak, L., & Krichun, M. (2002). *History of Poland: from ancient times to the present day*. Lviv: LNU named after I. Franko [in Ukrainian].
- Semenova, L. (2006). *Principality of Wallachia and Moldavia. Late 14th — early 19th century (Essays on foreign policy history)*. Moscow: Indrik [in Russian].
- Ureche, G. (1990). The Chronicle of Moldavia (...) from Dragos-voivode to Aron-voivode. In: Ureche, G., Costin, M., & Neculce, I. *The Chronicle of the Land of Moldova: Chronicles* (Pp. 23—118.). Chisinau: Hyperion [in Romanian].
- Purich, Sh. (2000). *Medieval city and townspeople in Moldavian chronicles (on the example of Khotyn)*. *Medieval Europe: a view from the end of the 20th century. (Proceedings of the scientific conference)*. Chernivtsi [in Ukrainian].